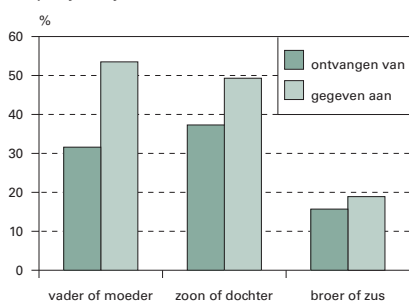
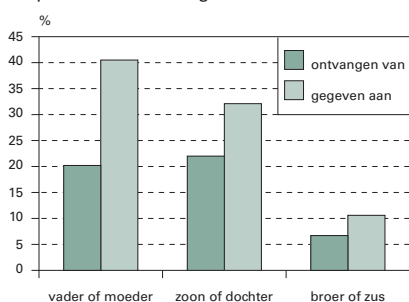

Mensen die hulp nodig hebben krijgen die hulp vooral van familieleden. In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd is de moderne mens niet vooral op zichzelf aangewezen, de familie springt in veel gevallen bij als hulp in de huishouding nodig is, als er klusjes moeten worden gedaan en als er opvang nodig is voor de kinderen. Ook helpen familieleden elkaar financieel. Maar niet alle familieleden helpen elkaar in gelijke mate. Er moet wel aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Welke familieleden steunen elkaar, wie krijgt wat van welke familieleden, welk soort hulp wordt er gegeven en onder welke voorwaarden helpen familieleden elkaar?

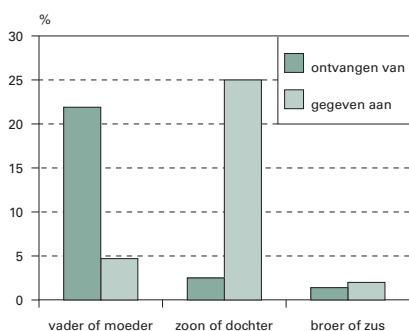
Figuur 1. Uitwisseling met familieleden van hulp bij klusjes

Figuur 2. Uitwisseling met familieleden van hulp in de huishouding

Figuur 3. Uitwisseling met familieleden van financiële steun

Figuur 4. Hulp ontvangen van familieleden bij de opvang van kinderen

Veel ouders en kinderen helpen elkaar regelmatig, broers en zussen doen dat veel minder (zie de figuren 1-4). De helft van de ouders en de kinderen helpt elkaar met het doen van klusjes en 40 procent van de kinderen helpt hun ouders in de huishouding. Opvallend is dat volgens de ouders ze de kinderen meer hulp geven dan ze van de kinderen ontvangen. De kinderen vinden omgekeerd dat ze meer hulp aan de ouders geven dan ze zelf van die kant ontvangen. De uitwisseling van steun tussen broers en zussen is een stuk minder intensief: een op de vijf mensen heeft de laatste drie maanden een broer of zus geholpen met een klusje. Financiële steun gaat, volgens ouders en de kinderen zelf, naar de kinderen, nauwelijks naar de ouders en naar broers en zussen. Van de kinderen heeft 56 procent hulp van hun ouders ontvangen bij de opvang van hun kinderen, van de ouders helpt 25 procent hun kinderen bij de zorg voor de kleinkinderen. Een op de vijf broers en zussen helpt elkaar bij de zorg voor de kinderen. Er gaat veel familiale zorg om in de kinderopvang in Nederland.

Bepalende factoren

Of en in hoeverre familieleden de helpende hand wordt bereikt is vooral afhankelijk van leeftijd, sekse, geografische nabijheid, maar ook van de samenstelling van het huishouden van de ouders, kinderen, broers en zussen.

- Jongvolwassen kinderen ontvangen niet alleen de meeste steun van hun ouders maar geven op hun beurt ook meer steun aan hun ouders dan oudere kinderen. Ook bij steun tussen broers en zussen krijgen en geven de jongste (van 18 tot 30 jaar) de meeste steun.
- Vrouwen geven de meeste steun aan familieleden en krijgen ook de grootste steun, vooral als het gaat om het huishouden en kinderopvang. Dochters krijgen meer hulp dan zoons. Mannelijke familieleden (vaders, zoons en broers) daarentegen helpen elkaar vooral met klusjes.
- Meer broers en zussen betekent per relatie bezien minder steun van en aan elkaar en van en aan de ouders. Zij kunnen de te geven hulp onderling verdelen, maar moeten de verkregen hulp ook delen.
- Kinderen die zelf kinderen hebben geven hun ouders de minste steun.
- Ouders die nog bij elkaar zijn geven hun kinderen meer steun dan ouders die alleen

zijn na scheiding of na overlijden van de partner.

- Broers en zussen zonder partner helpen elkaar meer dan broers en zussen met een partner.
- De hulpbronnen (tijd en geld) die familieleden tot hun beschikking hebben en de behoefte aan hulp (zwakke gezondheid) spelen een beperkte rol bij de uitwisseling van steun.
- Ouders met de hoogste inkomens geven meer financiële steun aan hun kinderen en helpen hen vaker bij klusjes dan ouders met lagere inkomens. Kinderen met de hoogste inkomens ondersteunen hun ouders vaker financieel dan de andere kinderen.
- De hoeveelheid tijd die familieleden hebben (afgemeten aan de omvang van hun werkweek) heeft geen invloed op het geven of krijgen van steun van familieleden. Datzelfde geldt voor de behoefte aan hulp.
- Kinderen met ernstige gezondheidsbeperkingen krijgen meer en geven minder hulp bij huishoudelijk werk en klusjes.

Geografische nabijheid blijkt een zeer belangrijke rol te spelen bij het krijgen en geven van hulp aan familieleden. Hoe dichter familieleden bij elkaar wonen, hoe meer hulp ze elkaar geven en ze van elkaar krijgen. Als individualisering tot uitdrukking komt in het verspreid ten opzichte van elkaar wonen van familieleden – vanwege opleiding, werk of relaties – dan heeft dat direct gevolgen voor de mate van uitwisseling van steun door familieleden.

Hulp: onvoorwaardelijk of een kwestie van geven en nemen

Nagegaan is hoe belangrijk wederkerigheid is in het uitwisselen van hulp tussen ouders en kinderen en tussen broers en zussen. ‘Voor wat, hoort wat’ blijkt geen rol te spelen bij de hulp die ouders en kinderen elkaar geven en slechts een geringe rol bij de uitwisseling van steun tussen broers en zusters. Als broers en zussen elkaar helpen is dat vaker dan bij ouders en kinderen een kwestie van geven en nemen. Ouders en kinderen helpen elkaar blijkbaar meer onvoorwaardelijk.

Als familieleden elkaar met een bepaalde activiteit helpen wordt ook hulp geboden bij andere activiteiten. Als ouders, kinderen en broers en zussen elkaar helpen met het huishouden, helpen ze elkaar ook vaker met klusjes. Maar dat

wil niet zeggen dat men elkaar dan ook vaker financieel steunt. Financiële hulp wordt alleen door ouders aan kinderen gegeven en hangt niet samen met andere vormen van hulp. Geld uitwisselen is binnen de familie echt een ander hoofdstuk.

LITERATUUR:

- Arber, S. en C. Attias-Donfut (red.) (2000), *The myth of generational conflict: The family and state in ageing societies*. London: Routledge.
 - Knijn, T. en A.E. Komter (red.) (2004), *Solidarity between the sexes and the generations. Transformations in Europe*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
-